

JONAS T. BENGTTSSON

EHDONALAINEN

SUOMENTANUT PÄIVI KIVELÄ

LIKE

Pohjoismaiden ministerineuvosto

Pohjoismaiden ministerineuvosto on tukenut tämän kirjan suomentamista.

Suuret kiitokset:

*Politikens Forlagille kirjaan uskomisesta,
erityisesti Andersille, joka on aina valmis ottamaan kantaa.
Salomonsson Agencylle, Niclasille, Mihalle
ja Federicolle avusta ja yhteistyöstä.
Ja Torille, joka on kova jätkä.*

Tanskankielinen alkuteos:

Fra blokken

Copyright © Jonas T. Bengtsson 2020

Published by agreement with Salomonsson Agency

Suomenkielinen laitos © Like Kustannus / Kustannusosakeyhtiö Otava 2022

LIKE

Like Kustannus
Helsinki
www.like.fi

ISBN 978-951-1-39559-1

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2022

Line-Marielle

DANNY

ENNEN VANKILAAN joutumista Danny ei treenannut pohjelihaksia. Hän kävi harvoin kuntosalilla ja kun hän lopulta raahautui sinne, hän treenasi olkavarsia, hartioita ja rintakehää. Niitä lihaksia, jotka näyttävät hyviltä t-paidan kanssa. Mutta ei jalkoja, ei koskaan jalkoja.

Vankilassa ei ole muutakaan tekemistä, joten nyt Danny vahvistaa pohjelihaksia. Typeriä ja heikkoja pohjelihaksia.

Kuntosali on tähän aikaan melkein tyhjä. Hänen lisäksi siellä on vain Ahmed, joka makaa levytangon alla ähkimässä. Niin onkin Dannyn mielestä parasta.

Hän ärsyyntyy kun ovi aukeaa.

Heitä on kolme. Kaikki alemman tason liivijengiläisiä Vestegenistä, ellei Danny pahasti erehdy.

Jengiläiset vilkaisevat ympärilleen, kävelevät lattian poikki käsi-varret kohollaan kyljistä aivan kuin lihakset pullottaisivat liikaa. He pysähtyvät ja katsovat Ahmedia, joka makaa täysin avuttomana levytangon alla, niin keskittyneenä punnertamaan sataa kiloa kohti kattoa ettei kuullut oven aukeavan. Poikien pitäisi vain hoitaa homma, mutta he ovat pirun tyylikkäitä ja haluavat muistuttaa siitä toisiaan. Haluavat vähän esileikkiä ennen kuin aloittavat.

Keskimmäinen sanoo: ”Ahmed, on aika tehdä tilit selviksi.”

Niin hän sanoo. Jos he olisivat pitäneet suunsa kiinni, Danny olisi ehkä vain jatkanut pohjelihaksien treenaamista. Eihän asia Dannylle kuulu, ei ollenkaan. Mitään ajattelematta hän on kuitenkin jo liukunut pois jalkaprässistä.

Danny menee käsipainotelineen luo, ottaa ensin viiden kilon painon, punnitsee sitä kädessään ja valitsee sitten kolmikiloisen. Jos pojat katsoisivat Dannyyn päin, he näkisivät hänen hymyilevän.

Yksi heistä on juuri sanomassa jotain opetuksesta jonka Ahmed saa, kun Danny iskee häntä takaraivoon. Kuuluu samanlainen ääni kuin vesimelonista, jota kopautetaan kun tutkitaan onko se kypsä. Vieressä seisova pyörähtää ympäri, mutta vähän liian hitaasti. Danny on jo heilauttamassa käsipainoa uudestaan, se osuu poikaa kasvoihin ja murtaa hampaita ja luultavasti myös nenän.

Sitten on vain yksi jäljellä. Se kolmas, joka ei vielä ehtinyt sanoa mitään. Voimasuhteiden pitäisi olla melko tasan. Danny tuntee heidän jenginsä ja tietää, että heillä on tiukat sisäänpääsyvaatimukset. Kaverin pitäisi olla hyvin ja perusteellisesti valmistautunut tällaiseen tilanteeseen. Siitä huolimatta alahuuli vapisee. Danny potkaisee häntä vatsaan ja hän lennähtää levytangon yli ja rysähtää päin seinää. Kun hän yrittää nousta Danny potkaisee uudestaan, tällä kertaa päähän.

Siinä Danny seisoo ja kaikki on tapahtunut aivan liian nopeasti. Ei olisi pitänyt ottaa sitä käsipainoa.

”Kiitos”, Ahmed sanoo.

Danny kohauttaa olkapäitään.

”Anna minulle t-paitasi.”

Danny epäröi. Hän on mielestään jo tehnyt tarpeeksi Ahmedin puolesta.

”Siinä on verta.”

Danny vilkaisee alaspäin, Ahmed on oikeassa. Ei verta paljon ole, vain muutama tahra, ne ovat nyt punaisia ja muuttuvat pian tummanruskeiksi.

”Et saa jäädä tästä kiinni”, Ahmed sanoo. ”Minä voin sanoa että se oli itsepuolustusta.”

”Löin yhtä takaraivoon.”

”Hän on hengissä.”

He katsovat jengiläistä joka lojuu heidän jalkojensa juuressa, silmät ovat kiinni mutta jalka liikahtelee vähän.

Danny nyökkää Ahmedille. Valkoihoiset pojat pitävät suunsa kiinni tai väittävät että heidän kimppuunsa hyökkäsi vähintään kahdeksan ruskeaa poikaa. Vankilan johto ei kutsu CSI Miamia paikalle tutkimaan, mitä tapahtui.

Danny ja Ahmed vaihtavat t-paitoja, he ovat suunnilleen samankokoiset. Danny saa Bullrot-paidan, joka haisee vahvasti parfyymilta.

Hän ottaa pullosta käsidesiä, käsissä on vain pari veripilkkaa.

”Olen sinulle palveluksen velkaa”, Ahmed sanoo.

”Voit ostaa minulle omenan.”

Danny lähtee. Ei liian nopeasti, ei liian hitaasti. Vain niin kuin tavallinen vanki, joka on käynyt tanskalaisen valtionvankilan kuntosalilla treenaamassa, lyhyttukkainen idiootti, jolla on rumia kotitekoisia tatuointeja, mies joka ei ole tehnyt mitään väärää, ei ainakaan tänään. Danny voisi vaikka viheltää, mutta se vaikuttaisi epäilyttävältä.

DANNY SYÖ RAVIOLIA purkista. Tai ei suoraan purkista, ja annos on peräti lämmitetty mikrossa. Täytyyhän jonkinlaisia tapoja olla. Kuten useimmissa Tanskan vankiloissa, täälläkin vangit laittavat ruokansa itse. Tekevät ostokset osaston H kaupassa, jossa kaikki on paljon kalliimpaa kuin muurien toisella puolella. Kuka sanoo, ettei rikos kannata?

Dannyn lisäksi ruokailuhuoneessa istuvat onneton islantilainen murhaaja Haukur sekä Gert, joka oli maantiedon opettaja ennen kuin kuristi vaimonsa. Tämä on oikea vankila, ei niiden miesten paikka jotka ovat tehneet kavalluksen tai arvioineet tilanteen väärin yhden ainoan kerran elämässään, *enhän minä ollut juonut melkein ollenkaan ja uudet autot ajavat lähes itsestään*. Ei, tämä on oikea vankila, jossa on kalterit ikkunoissa ja piikkilankaa korkeiden muurien päällä. Ja tämä on kovien osasto. Vaarallisten vankien. Heidät halutaan pitää erillään niistä vangeista, joilla saattaa olla vielä hitunen toivoa. Jos Gertillä ja Haukurilla olisi ollut vähän parempi onni he olisivat voineet päätyä toiseen paikkaan, mutta Danny kuuluu varmuudella tänne.

”Nyt se sitten alkoi”, Haukur sanoo ja Gert nyökäyttää hillitysti päätään.

”Mikä?” Danny kysyy.

”Jengisota, se tuli lopulta tännekin.”

”Mikä jengisota?”

”Sinä et tiedä mistään mitään.”

Haukur on oikeassa. Dannylla ei ole aavistustakaan pääministerin nimestä eikä hän ole aivan varma vuosiluvustakaan. Tuomion voi istua kahdella tavalla. Joko seuraa ulkomaailman tapahtumia ja ottaa vastaan kaikki vieraat jotka viitsivät tulla käymään. Valmistautuu siihen päivään, jona kävelee portista ulos. Tai sitten elää sukelluskellossa, joka on laskettu meren syvimpään kohtaan. Siellä alhaalla Danny istuu.

Haukur kertoo hänelle, että sota alkoi runsas kuukausi sitten. Nørrebron ja Vestegnenin jengiläiset alkoivat ampua toisiaan. Niissä sodissa on aina kyse huumeista ja aluerajoista.

”Ja nyt jengien välinen sota on tullut tännekin”, Haukur lisää.

”Mistä niin päättelet?”

”Kolme kovaa poikaa kannettiin ensiapuun. Ja Ahmed joutui suoraan eristykseen.”

”Etkä usko että se oli vain pientä leikkiä?”

Haukur nauraa, vähän liian äänekkäästi. Hän kuuntelee mielellään omaa nauruaan. Yrittää pitää mielialaa korkealla. Hän on uskovainen ja jossain päin Raamattua sanotaan jotain sellaista että ei saa vaipua epätoivoon. Haukur tuli Tanskaan rakastuneena tyttöön jolla oli isot tissit ja pieni takamus, ja myöhemmin, kun se ei kestänytkaan, hän rakastui Tanskan halvempaan viinaan. Haukur ei muista miestä jonka tappoi, ei muista miten hakkasi hänet tutisevaksi liha- ja luusäkiksi. Siitä huolimatta se valvottaa häntä öisin. Siltä osin Danny on erilainen kuin hän. Danny ei tiedä mitä Gert ajattelee siitä että tappoi vaimonsa. Gert ei puhu paljon. Yleensä ei mitään. Vain kun häneltä kysytään jotain suoraan, ja Dannylla on harvoin tarve tietää missä Andorra on.

”Miksi Ahmed joutui eristykseen?” Danny kysyy, valmistautuu vartijoiden pitämään kuulusteluun. Niissä joko ollaan hiljaa tai hukutetaan heidät tyhmiin kysymyksiin, kunnes he uupuvat ja antavat periksi.

”Hän pyörittää Nørrebrotta”, Haukur sanoo. ”Kyllä sinä sen tiedät.”

”Pyörittää, mitä se tarkoittaa?”

Haukur katsoo häntä ja naurahtaa. ”Sinä olet outo, Danny.”

Danny sekoittaa ravioliaan, hän unohti ajan kun lämmitti sitä. Iso osa valkoisista jauhotyynyistä on revennyt ja täyte valunut ulos.

”Aiotko syödä tuon?” Haukur kysyy.

”Haluaisitko sinä?”

”En, inhottaa katsoakin.”

Haukur ei pelkää Dannyä. Ehkä juuri siitä Danny hänessä pitää. Haukur ei luultavasti pysty pelkäämään muita miehiä. Se on hänessä synnynnäistä. Hän pelkää Jumalaa ja merta mutta ei muita miehiä. Haukur on pieni jättiläinen, hänellä on luonnostaan sellaiset isot lihakset jotka kehittyvät kun sukupolvi toisensa jälkeen raahaa ajopuita nostamatta niitä jaloillaan.

”Inhottaa katsella minun ruokaani?” Danny kysyy.

”Se on kuin narkkarin paska.”

”Tulet maasta jossa syödään lampaanpäitä etkä kestä katsella minun ruokaani?”

He ovat käyneet tämän keskustelun ennenkin, se on rituaali jota toistetaan ajankuluksi. Luultavasti he jatkaisivat vielä kymmenen minuuttia, ellei Gert keskeyttäisi.

”Antakaa kumpikin kaksikymppinen”, hän sanoo.

Ensimmäisen kerran tällä viikolla Danny kuulee hänen puhuvan.

”Laitan teille huomenna lihamurekettä”, Gert sanoo.

KELLO ON YHDEKSÄN, kuuluu kilinää kun ovi lukitaan. Yksin sellissä telkien takana huomisaamuun asti. Se on aina sopinut Dannylle.

Hänellä on niukasti tavaraa seitsemän neliön kopissaan. Vanha televisio, jonka hän harvoin avaa. Joitakin vaatteita. Hammastahna ja hammasharja. Lumisadepallo, jonka sisällä on Pieni merenneito. Se oli sellissä jo hänen tullessaan. Tehty Kiinassa. Halpa ja ruma, jonkun yllirasittuneen lapsen maalaama, merenneidon silmät ovat vinot ja suttuiset. Aivan kuin hänellä olisi Downin syndrooma.

Merenneito pitää hänelle seuraa öisin.

”Se ei ollut kovin viisasta”, Danny sanoo pienelle naiselle. Nainen katsoo häntä paheksuvasti. Yksi vankilan säännöistä kuuluu, että muiden asioihin ei sekaannuta. Eikä varsinkaan jengien välisiin.

Danny ravistaa lumisadepalloa niin että pienet valkoiset muovihiutaleet leijailevat merenneidon päälle. Siitä merenneito pitää.

DANNY ON TÖISSÄ vankilan puutyöverstaalla. Siellä tehdään lasten syöttötuoleja. Sikakalliita syöttötuoleja, ja kun ihmiset näkevät että niissä lukee *Handmade in Denmark*, he maksavat mielellään ylihintaa. He eivät tiedä että vangit saavat vain kymmenen kruunua tunnilta tai mitä Flemming, joka osaa niin taitavasti kiinnittää puupinnoja istuimen reunaan, tekisi heidän lapsilleen jos saisi tilaisuuden.

Tänään Danny työskentelee ketjun viimeisenä. Lakkaa tuoleja. Danny ei ole kätevä käsistään. Ei mikään synnynnäinen puuseppä, joka saa töitä heti kun pääsee vapaaksi. Koska osaa käsitellä niin hyvin puuta, ja lapsia, ja koiria, *the love of a good woman*. Danny ei ole hyvä missään. Hän on vain tehnyt tätä tarpeeksi pitkään. Turmellut muutaman tuolin ja joutunut aloittamaan taas alusta.

Hän sivelee puupintaan ohuita kerroksia lakkaa. Pintaan nousee pieniä kuplia ja hän sivelee päälle uuden kerroksen, märkää märälle. Hän huomaa syrjäsilmillä kaksi vartijaa, jotka ovat tulossa kohti. Danny ei ole huomaavinaan, jatkaa vain työtään.

”Danny”, toinen vartija sanoo.

Danny viivyttelää hetken ennen kuin kohottaa päätään.

”Jørgensenillä on asiaa”, vartija sanoo.

Danny sivelee pensselillä puuta vielä viimeisen kerran. Niin hitaasti kuin pystyy. Sulkee lakkapurkin kannen huolellisesti ja pesee pensselin perusteellisesti ja toivoo ärsyttävänsä vartioita.

Hän kävelee vartijoiden kanssa vankilan käytäviä. Vartijat kävelevät hiukan hitaammin kuin ihmiset tavallisesti. Tahtia, joka tuo heille turvallisen olon, auttaa kuvittelemaan että tilanne on hallinnassa. He ovat leijonankesyttäjiä, joilla on tuolin ja piiskan sijasta patukka ja pippurisuihke.

Tänään Danny ei viitsi leikkiä heidän kanssaan, ei yritä testata heitä, koska hänellä on ajateltavaa. Jørgensen on lähettänyt hakemaan häntä eikä se tiedä hyvää. Ei varmasti.

Jørgensen on vankilanjohtajana vanhan koulun miehiä. Hän haluaa kahvinsa mustana ja juustonsa vahvana. Hänellä on jossain pikku vaimo ja hän syö pikkuleipiä sunnuntaisin eikä vie koskaan töitä kotiin. Hänen on käsketty pitää vangit hengissä ja lukkojen takana ja sen hän tekee, toivomatta että voisi muuttaa heidät paremmiksi ihmisiksi. Danny tietää sen, joten hän tietää ettei Jørgensen pyydä häntä puheilleen ehdottaakseen uusia vapaa-ajan harrastuksia vangeille, harjoittelemaan vankilan kuorossa *Sound of Musicin* esitystä. Ei, tiedossa ei voi olla muuta kuin ikävyyksiä kun hänet on kutsuttu Jørgensenin toimistoon. Ehkä joku kuntosalin jengiläisistä on kuollut, se on yksi mahdollisuus. Danny käytti käsipainoa vähän liian innokkaasti tai ehkä Ahmed tanssi pienen kierroksen Lähi-idän riverdancea heidän päidensä päällä sen jälkeen kun Danny oli lähtenyt.

Vartijat saattelevat hänet Jørgensenin toimistoon, matalaan huoneeseen joka on sisustettu joskus 80-luvulla niin kuin koko vankila. Danny istuu tuoliin ja vartijat asettuvat seisomaan hänen taakseen, Jørgensen viittaa ärtyneesti heitä poistumaan. He jäävät huoneeseen kahden. Jørgensenillä on edessään kansio. Danny

ei näe mitä sen päällä lukee, mutta paksuudesta päätellen se on hänen kansionsa.

”En ymmärrä”, Jørgensen sanoo päätään pudistellen. ”En kerta kaikkiaan käsitä.”

Danny tietää hyvin mihin hän pyrkii. Nuorempana hän sai kuulla usein *en ymmärrä* -puheita. Kuten: *En ymmärrä miksi et voi ottaa meidän tarjoustamme vastaan ja lopettaa sekoilemista. Käyttäytyä kunnolla.* Tällä kertaa hän kuitenkin ihmettelee. Hän täyttää parin kuukauden kuluttua kolmekymmentä. Hän on ollut rikollinen konntausiästä asti, hän diilasi rakennuspalikoita ja vaati hiekkalaatikolla suojelurahaa.

Jørgensen huokaisee taas. Seuraavaksi tulee yleensä pieni peli, jossa Dannyn kuuluu näyttää katuvaiselta. Siinä hän ei ole koskaan ollut kovin taitava.

”Ei, en ymmärrä”, Jørgensen toistaa ja kallistaa päätään, katselee häntä. Niin kuluu hetki. Danny tuijottaa eteensä tyhjin silmin tapansa mukaan.

”Olet anonut pääsyä ehdonalaiseen?” Jørgensen kysyy sitten.

”Puoli vuotta sitten. Anomus hylättiin.”

”Milloin olet istunut tuomiosi loppuun?”

”Onhan sinulla siinä minun paperini, eikö niin?”

”Sinulla on vähän yli kaksi vuotta jäljellä. Sitten olet istunut kaikki kahdeksan. Sait pisimmän mahdollisen rangaistuksen.”

”Onko se mies vieläkin koomassa?” Danny kysyy.

”Ei tässä siitä ole kyse.”

Jørgensen avaa edessään olevan kansion ja selailee papereita.

”En ole nähnyt koskaan mitään vastaavaa. Tämä on äärimmäisen epätavallista”, hän sanoo ja pudistelee taas päätään.

Danny ei tiedä mitä vastata, joten hän ei vastaa mitään.

”Sinut päästetään ehdonalaiseen”, Jørgensen sanoo.

”Joo, ihan varmasti. Olen perinyt rikkaan Amerikan-sedän ja paskani maistuu mansikkajäätelöltä.”

Jørgensen katsoo Dannya kuin haluaisi siirtää hänet eristyksen määräämättömäksi ajaksi. Jatkaa sitten: ”Ehdonalaislautakunta suostuteltiin harkitsemaan anomustasi uudelleen. Ja välitöntä hyväksymistä suositeltiin painokkaasti.”

”Sitä on vähän vaikea uskoa.”

”En ole nähnyt tällaista aiemmin. En edes tiennyt, että tämä olisi mahdollista. Jokin korkea taho on vedellyt langoista.”

”Että minä pääsisin ulos? Älä viitsi.”

Jørgensen nyökkää.

Danny katsoo häntä eikä voi olla naurahtamatta. ”Hitto, melkein sait minut uskomaan. Jos minulla olisi vankila niin kyllä minäkin joskus vähän huijaisin vankeja, ihan ajankuluksi vain.”

Jørgensen ei hymyile, työntää vain kansion pöydän yli.

”Tiedätkö kuka on Jens Ivertssen?” hän kysyy.

Danny ei vastaa.

DANNY JA HAUKUR syövät Gertin laittamaa murekettä jonka päällä on pekoniviipaleita ja lisäkkeenä purkkiperunoita, joita Gert pyytelee anteeksi moneen kertaan mutta tuoreet perunat eivät olleet lähelläkään tuoreita vaan vihreitä ja täynnä ituja. Pak-sua ruskeaa kastiketta. Maistuu oikealta ruoalta. Danny ei ole vielä kertonut Gertille ja Haukurille ehdonalaisesta. Ehkä siksi, että hänen on vaikea uskoa sitä. Ehkä siksi, että Ivertssenin nimi mainittiin ja silloin hänen teki melkein mieli kieltäytyä. Mutta täytekakku jonka sisällä on partateriä on joka tapauksessa täytekakku.

”Minä pääsen ulos”, Danny sanoo lopulta. ”Pääsen ulos ihan kohta.”

”Haluatko vielä palasen?” Gert kysyy.

Danny nyökkää. Gert leikkaa viipaleen, veitsi on tylsä ja hän joutuu sahaamaan pekonia. Gert peittää harmaan murekkeen kastikkeella ja työntää lautasen pöydän yli. Salaisuus on päivän vanha leipä korppujauhojen sijasta, hän sanoo. Ja runsaasti lihalientä. Ohje on peräisin hänen vaimoltaan.

”ÄLÄ KATSO MINUA tuolla lailla”, Danny sanoo lumisadepallon pienelle naiselle. ”Sinä et tiedä yhtään mitään.”

Nainen katsoo häntä vieläkin epäluuloisesti. Mutta hän ei olekaan asunut tornitalossa. Eikä ole koskaan tavannut Ivertsseniä.

Danny sivelee vaistomaisesti ylähuultaan, pientä arpea jota ei enää huomaa.

Hän muistaa selvästi päivän, jona Ivertssen repäisi häneltä huulen halki vihkisormuksellaan.

Danny ja muutama muu poika istuskelivat parkkipaikalla, he olivat suunnilleen yhdeksän tai kymmenen ikäisiä. He olivat polttaneet tupakkaa ja syöneet lähikaupasta pihistettyjä vadelmääretorttuja. Sitten joku huusi: *Sika tulee! Sika tulee!*

Ivertssen käveli hitaasti parkkipaikan poikki. Kun hän ehti penkin luo, Danny istui siinä yksin.

”Miksi et juokse karkuun?” Ivertssen kysyi. ”Kaikki muut lähtevät juoksemaan heti kun näkevät minut.”

Danny ei muista mitä vastasi, ei tarkasti. Mutta jotain nenäkästä se oli. Ärsyttävää. Kaikki mitä Danny sanoi aikuisille oli ärsyttävää. Ivertssen ei räpäyttänyt silmäänsäkään, mutta hänen kätensä heilahti ja iski Dannyä päin kasvoja.

Ivertssen kyyditsi hänet päivystykseen, istui sairaalan pitkässä käytävässä odottamassa hänen kanssaan.

”Minä pidän sinusta”, Ivertssen sanoi. ”Minä pidän sinusta, senkin pikku paskiainen.”

Dannyn huuleen ommeltiin neljä tikkiä.

Viereisessä sellissä alkaa kolina. Siellä makaa Mogens, sairaalhoitajan lihava pankkiryöstäjä. Kun Mogens vetää käteen niin kuin aina iltaisin, koko sänky tärisee ja hakkaa seinään. Onneksi Mogens hoitaa homman nopeasti, seitsemässä minuutissa, samassa ajassa keittäisi löysän kananmunan.

”Olet väärässä”, Danny sanoo lumisadepallon pienelle naiselle. ”Minä olen iloinen. Kuuntele nyt helvetissä. Minä olen iloinen.”

CHRISTIAN